

Kolumna dofinansowana ze środków
Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Katowicach

PRAKTYKI

ograniczające zanieczyszczenie wód ze źródeł rolniczych

Jest już powszechną wiedzą, że rolnictwo jako jedna z form działalności gospodarczej człowieka, wpływa w największym stopniu na stan zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych.

Głównymi zanieczyszczeniami wód powierzchniowych i podziemnych, są związki azotu i fosforu, pochodzące z nawozów naturalnych, mineralnych, pestycydów, soków kiszonych.

Miejscem powstawania zanieczyszczeń może być teren gospodarstwa (budynki i obiekty gospodarskie) oraz tereny użytkowane rolniczo.

Przez wiele lat ten ujemny wpływ rolnictwa na stan czystości wód nie był wystarczająco dostrzegany, a czasami nawet bagatelizowany. Dopiero coraz bardziej widoczna i postępująca degradacja wód, potwierdzona rozwojem badań nad ich jakością, ujawniła problem.

Sukcesywne rozwiązywanie tego problemu, stało się ważnym priorytetowym zadaniem ochrony środowiska naturalnego. Ustanowiono wiele przepisów krajowych regulujących w pierwszej kolejności zasady stosowania środków produkcji rolniczej (środków ochrony roślin, nawozów), a z chwilą uzyskania członkostwa w Unii Europejskiej, dokonano trans-

pozycji Dyrektyw i Rozporządzeń UE do prawa polskiego.

Problem silnego zanieczyszczenia wód dotyczy w szczególności zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącego z produkcji rolniczej. Dlatego obok przepisów prawa, istotne jest też upowszechnianie i wdrażanie na poziomie każdego gospodarstwa rolnego różnorodnych praktyk ograniczających straty nawozów nie tylko podczas przechowywania, ale ich także stosowania.

Zalecanymi praktykami jest :

- ✓ Dbłość o szczelność płyt gnojowych, zbiorników na gnojówkę lub gnojowicę oraz silosów na kisonki. Wycieki z wymienio-

nych obiektów, to nie tylko strata składników nawozowych, ale co najważniejsze - duże ryzyko przedostania się ich do wód podziemnych czy powierzchniowych.

- ✓ Utrzymywanie w strukturze gruntów ornych, szczególnie w okresie jesienno-zimowym, okrywy roślinnej. Ma to szczególne znaczenie na glebach lekkich. Stosownie okrywy roślinnej, zmniejsza wymywanie azotu i fosforu oraz ogranicza zjawisko erozji. Okrywę roślinną mogą stanowić trawy, mieszanki traw z motylkowatymi czy też rośliny ozime.
- ✓ Wysiew poplonów z rośliną uprawną lub po jej siewie. Po zbiorze plonu głównego, roślina poplonowa ma już dobrze rozwinięty system korzeniowy, zdolny do pobrania azotu nie wykorzystanego przez roślinę plonu głównego. Roślina poplonowa chroni także powierzchnię gleby, zapobiegając nadmiernemu jej wysychaniu, niszczeniu struktury. Zaorana lub zmulczowana dostarcza glebie materii organicznej.
- ✓ Ograniczenie uprawy płużnej, przez zastosowanie systemu bezorkowej uprawy, polegającej na uprawie mechanicznej gleby na głębokości (10-12 cm) bez użycia pługu lub uprawy zeroowej czyli siewu bezpośredniego. Istotą tej praktyki jest ograniczenie mineralizacji substancji organicznej, a tym samym zapobieganie stratom wymywanego azotu.
- ✓ Optymalne wykorzystanie nawozów naturalnych pochodzących od zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie. Staranny obrót stada z podziałem nie tylko na gatunki zwierząt, ale także na grupy wiekowe, pozwala na wyliczenie nie tylko ilości wytwarzanych nawozów naturalnych, ale co najważniejsze zawarte w nich azotu. Gospodarstwa z produkcją zwierzęcą w pierwszej kolejności powinny zaplanować zagospodarowanie N „wyprodukowanego” przez zwie-

rzęta, a następnie przystąpić do starannego uzupełnienia wymaganej dawki azotu nawozami mineralnymi.

- ✓ Najlepszym rozwiązaniem w naliczeniu dawek nawozów, jest oczywiście analiza gleby dotycząca każdej działki rolnej oraz analiza chemiczna obornika, gnojówki czy gnojowicy.
- ✓ Obowiązujący od 27 lipca 2018 r. „Program działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu.”, proponuje gospodarstwom rolnym wykorzystanie gotowej aplikacji, pozwalającej na optymalne wyliczenie dawek azotu pod poszczególne działki rolne (www.cdr.gov.pl).
- ✓ Warto więc wykorzystać w miarę prostą aplikację liczenia i dystrybucji nawozów zawierających azot. Pozwala ona przekonać się że nasze zwierzęta gospodarskie są wydajną „fabryką azotu”, a gleby na których prowadzimy uprawy także zawierają określoną ilość tego plonotwórczego składnika nawozowego. Obliczenie bilansu azotu i fosforu w gospodarstwie i/lub na powierzchni pola (działki rolnej), pozwala ocenić efektywność produkcji i stopień oddziaływania na środowisko. Określając ilość wnoszonego i wynoszonego azotu i fosforu określamy ich saldo (nadmiar względnie niedobór). Taka informacja pozwala na wyciągnięcie wniosków pozwalających na bardziej efektywne nawożenie. Z jednej strony daje to zadawalający plon, a z drugiej zmniejsza wydatki na nawozy zastosowane w nadmiarze, co zazwyczaj negatywnie wpływa na środowisko.
- ✓ Przestrzeganie terminów stosowania nawozów mineralnych i naturalnych. Dotyczy to szczególnie warunków pogodowych i glebowych. Nawozów szczególnie tych zawierających azot nie należy stosować, gdy są sprzyjające warunki wymywania

ich do wód gruntowych lub do wód powierzchniowych. Warunki te określone są w ustawie o nawozach i nawożeniu (Dz.U 2018 poz.1259 art.20).

- ✓ Szybkie przykrycie zastosowanych nawozów mineralnych i naturalnych na gruntach ornych jest najprostszym sposobem na minimalizację strat azotu. Przykrycie nawozów jest szczególnie istotne w przypadku zastosowania nawozów naturalnych. Dobra praktyka zaleca przykrycie gnojowicy glebą zaraz po rozlaniu, gdyż w trakcie rozlewania jest najwięcej strat azotu. Dla większości gospodarstw mających do tego odpowiedni sprzęt, nie stanowi to problemu. Także przykrycie obornika jest istotnym rozwiązaniem zmniejszającym emisję amoniaku, a w nim zawartego azotu.
- ✓ Wykorzystywanie nowoczesnych, precyzyjnych technik siewu nawozów, czy łączenia siewu roślin z nawożeniem precyzyjnym. Ta praktyka ma jednak zastosowanie w dużych gospodarstwach z nowoczesnym sprzętem.

Wszystkie przedstawione wyżej praktyki to przede wszystkim część zasad zrównoważonego rolnictwa, pozwalającego w miarę łagodnie godzić interesy ekonomiczne gospodarstw rolnych z odpowiedzialnością za stan środowiska naturalnego.

MARIA SIĄKAŁA
*Dział Rolnictwa Ekologicznego
i Ochrony Środowiska*

*Przygotowano na podstawie:
Pietrzak Stefan - „Priorytetowe
środki zaradcze w zakresie ograniczenia strat azotu i fosforu
z rolnictwa w aspekcie ochrony
jakości wód” – ITP Falenty*

Treści zawarte w publikacji nie stanowią oficjalnego stanowiska organów Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

Kolumna dofinansowana ze środków
Wojewódzkiego Funduszu Ochrony środowiska
i Gospodarki Wodnej w Katowicach

WAPNOWANIE CZAS ZACZAĆ

Realizacja ogólnopolskiego programu priorytetowego NFOŚiGW pn. „Regeneracja środowiska gleb poprzez ich wapnowanie”, była tematem konferencji prasowej Ministra Środowiska Henryka Kowalczyka i Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi Jana Krzysztofa Ardanowskiego. W spotkaniu z dziennikarzami uczestniczyli również członkowie Zarządu NFOŚiGW: p.o. Prezesa Marek Ryszka oraz Wiceprezes Dominik Bąk.

Obecni byli również prezesi i przedstawiciele wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, reprezentanci krajowych i okręgowych stacji chemiczno-rolniczych, w tym prof. dr hab. Wojciech Lipiński - Dyrektor Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej (KSChR) oraz pracownicy Ministerstwa Środowiska – z szefem Gabinetu Politycznego Ministra - Przemysławem Bednarskim.

Szef resortu środowiska zaznaczył, że przeznacza na realizację programu 300 mln zł, przy czym możliwa będzie korekta tej kwoty, w zależności od realnych potrzeb. Podpisane porozumienia umożliwiają realizację badań gleb i określanie potrzeb wapnowania.

Wnioski w ramach programu należy składać już od 1 sierpnia br.

Minister Środowiska Henryk Kowalczyk podkreślił, że przy okazji konferencji został uczyniony kolejny, ważny krok na rzecz wspierania rozwoju polskiej wsi, czyli podpisanie porozumień pomiędzy wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej i KSChR o ich współpracy ze stacjami okręgowymi. Na mocy tych porozumień

można będzie skutecznie wdrażać, opracowany w NFOŚiGW, program poprawy jakości gleb poprzez ich wapnowanie. Zadania okręgowych stacji w tym zakresie obejmują m.in.:

- gromadzenie kompletnych wniosków, ich ocenę formalną oraz pod kątem poprawności merytorycznej, a także
- sprawdzenie zgodności zakupionego wapna nawozowego lub środka wapnującego oraz przyjętych dawek mających poprawić stan środowiska rolnego.

Stacje są też uprawnione do weryfikacji próbki pobranej przez wnioskującego producenta rolnego.

Następnie odbyła się ceremonia podpisania porozumień zawieranych przez Krajową Stację Chemiczno-Rolniczą w Warszawie, reprezentowaną przez jej Dyrektora Profesora Wojciecha Lipińskiego, z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej. W obecności szefów obu resortów, Jana Krzysztofa Ardanowskiego i Henryka Kowalczyka, porozumienia podpisali, prezesi WGOŚiGW oraz Prezes WFOŚiGW w Katowicach Tomasz Bednarek.

WFOŚiGW w Katowicach ogłasza nabór wniosków na dofinansowanie zadań w ramach „Ogólnopolskiego programu regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie”.

O dofinansowanie w postaci dotacji,

- **na zakup wapna nawozowego** odpowiadającego typom wapna nawozowego, określonego w załączniku nr 6 do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 8 września 2010 r. w sprawie sposobu pakowania

nawozów mineralnych, umieszczenia informacji o składnikach nawozowych na tych opakowaniach, sposobu badania nawozów mineralnych oraz typów wapna nawozowego (Dz. U. Nr 183, poz. 122);

- **środka wapnującego**, o którym mowa w przepisach rozporządzenia (WE) nr 2003/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. w sprawie nawozów będą mogli ubiegać się posiadacze użytków rolnych z terenu województwa śląskiego, o pH gleby **poniżej lub równej 5,5** i powierzchni nie przekraczającej **75 ha**.

Kosztami kwalifikowanymi są wyłącznie koszty zakupu wapna nawozowego lub środka wapnującego z wyłączeniem kosztów transportu i rozsiewania.

Wnioski wraz z wymaganymi załącznikami tj.:

- Opinia OSChR o zalecanej dawce CaO lub CaO+MgO;
- Faktura (oryginał) za wapno nawozowe lub środki wapnujące;
- Wypełnione formularze dotyczące pomocy de minimis w rolnictwie

należy składać w terminie od 15.07.2019 r. do 31.12.2019 r. do sekretariatu Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Gliwicach, ul. Sowińskiego 26, 44-100 Gliwice.

Szczegółowe warunki udzielenia dotacji zawarte są w Regulaminie naboru wniosków.

MAURZYCY HANKIEWICZ
Redaktor naczelny

*Na podstawie
komunikatu WFOŚiGW*